

Çizgi filmlerde değer eğitimi: TRT Çocuk örneği*

Value education in cartoons: TRT Çocuk channel example

Yeşim Yener^a, Mustafa Yılmaz^b ve Mert Şen^c

^aProf. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Bolu, Türkiye, yesimyener77@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3344-6637>

^bArş. Gör. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Bolu, Türkiye, mustafayilmaz.fen@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2210-513X>

^cArş. Gör., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Malatya, Türkiye, mert3713@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0427-5135>

Makale Bilgisi	Öz
<p>Araştırma Makalesi</p> <p>Gönderilme: 24 Aralık 2020 Düzeltilme: 14 Şubat 2021 Kabul: 18 Mart 2021</p> <p>Anahtar kelimeler: Değer eğitimi, Çizgi film, Çocukluk dönemi, Kitle iletişim araçları, TRT Çocuk</p>	<p>Bu çalışmanın amacı, TRT Çocuk kanalının günlük yayın akışındaki tüm çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Araştırma genel tarama modelindedir. Araştırmanın verilerini TRT Çocuk kanalının günlük yayın akışında yer alan 28 farklı çizgi filmin Youtube platformundaki en çok izlenen bölümleri oluşturmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının değerler eğitimine ilişkin genelgesinde yer alan değerlerin çizgi filmlerde işlenme durumu görüş birliğiyle belirlenmiştir. Verilerin içerik analizi sonucunda, incelenen çizgi filmlerde en fazla yardımlaşma-dayanışma değeri ele alınırken empati değerine yer verilmediği görülmüştür. Genel olarak, çizgi filmlerin sürelerine kıyasla yeterli sayıda değere vurgu yaptığı ifade edilebilir. İncelenen çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından önemli role sahip olduğu, çizgi filmlerin yeni bölümlerinde veya yeni yapılacak çizgi filmlerde az sayıda ele alınan değerlere daha çok yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir.</p>
Article Info	Abstract
<p>Research Article</p> <p>Received: 24 December 2020 Revised: 14 February 2021 Accepted: 18 March 2021</p> <p>Keywords: Value education, Cartoon, Childhood, Mass media, TRT Çocuk</p>	<p>The aim of this study is to examine all cartoons in the daily broadcast flow of TRT Çocuk channel in terms of values education. The study is conducted in a general survey model. The study data consist of the most watched episodes of 28 different cartoons on the Youtube platform in the daily broadcast flow of TRT Çocuk channel. The addressing of the values in the cartoons in the circular of the Ministry of National Education on values education was determined by consensus. As a result of the content analysis of the data, it was observed that the empathy value was not included in the analyzed cartoons, while the cooperation-solidarity value was mostly addressed. In general, it can be stated that cartoons emphasize a sufficient number of values compared to their duration. We think that the cartoons examined play an important role in terms of values education, and the values that are addressed in few numbers should be included more in new episodes of cartoons or new cartoons.</p>

1. Giriş

Günümüzde teknolojik gelişmeler, hayatın her alanında etkisini göstermektedir. Bireyin günlük yaşantısının teknolojik gelişmeler tarafından şekillendirildiği ifade edilebilir. Teknolojik gelişmelerle birlikte özellikle pandemi sürecinde sosyal mesafenin zorunluluk haline gelmesiyle birlikte, sosyal iletişim yollarına ilişkin değişimlerin de söz konusu olduğu ifade edilebilir. Sosyal iletişimin kitle iletişim araçları ile sağlandığı söylenebilir. Bireylerin kitle iletişim araçlarını yaygın şekilde kullandığı ve yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği söylenebilir (Aymaz, 2018; Neubaum ve Krämer, 2017; Shah, Das, Muthiah ve Milanaik, 2019). Teknolojik gelişmeler, bireylerin alışkanlıklarını, davranışlarını, kültürünü, beklentilerini, sosyal ve kültürel alanlarını etkileyebilir (Atik ve Erdoğan, 2014). Kitle iletişim araçlarını kullanım yaşı her geçen gün düşmektedir. Geçmiş yıllarda toplumlara

*Bu araştırma Uluslararası Akademik Araştırmalar Kongresi'nde (ICAR 2020) sözlü bildiri olarak sunulmuştur. İnsanlarla veya insanlar üzerinde yapılan deney, inceleme ve alan araştırması kapsamında olmadığı için Etik Kurulu Onay belgesi gerekmemektedir. Tüm sorumluluk yazarlarına aittir.

Kaynak göster: Yener, Y., Yılmaz, M. & Şen, M. (2021). Çizgi filmlerde değer eğitimi: TRT Çocuk örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 7 (2), 114-128. DOI: <https://doi.org/10.24289/ijsser.846419>

ait tarih, kültürel ve ahlaki değerler yüz yüze etkileşimle büyüklerden küçüklere nesiller boyu aktarılırken, günümüzde bu görevi kitle iletişim araçlarının üstlendiği söylenebilir (Cesur ve Parker, 2007; Mustafaoğlu vd, 2018).

Toplumun geneli düşünüldüğünde, ekonomik durum ve fiziki altyapı doğrultusunda her bireyin cep telefonu, bilgisayar gibi yaygın kullanılan kitle iletişim araçlarına sahip olamayacağı, buna karşın hemen her evde televizyon bulunduğu ifade edilebilir (Dinleyici vd, 2016; RTÜK, 2018). Dolayısıyla toplumun tüm kesimlerine hitap edebilme noktasında, en etkili kitle iletişim aracının televizyon olduğu söylenebilir. Çocuklar hareket eden nesnelere, seslere ve renklere karşı duyarlılıkları sebebiyle küçük yaşlarda ekranlara bağlanırlar (Domoff vd, 2019). Televizyonun yaygınlığı dolayısıyla, çocukların ilk olarak etkileşimde bulunduğu kitle iletişim aracı olduğu söylenebilir. Televizyon bireyin dış dünyayı tanınmasında ve dış dünya ile alakalı bilgi almasında köprü görevi görebilir (Yağlı, 2013). Toplumumuzda, evlerin %94'ünde televizyon bulunduğu, %86'sında günde ortalama 5-6 saat televizyon izlendiği ifade edilmiştir (MEB, 2008).

Her yaştan bireyin, kitle iletişim araçları aracılığıyla takip ettikleri programlarda benimsenen davranış, konu, anlayış ve yaklaşımlardan etkilendiği ve günlük yaşantısına bu durumları aktarabilme durumunun söz konusu olduğu ifade edilebilir (Coates vd, 2019; Kamleitner ve Khair-Jyote, 2013). Özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde, kitle iletişim araçlarının bireyin davranışlarına etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir (Yahaya, Rathakrishnan, Tuah ve George, 2020). Çocuklar televizyondan arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, yardımlaşma gibi olumlu davranışlar kazanabildikleri gibi, şiddet, ahlaki yozlaşma, ihtiras gibi olumsuz davranışlar da kazanabilirler (Alzate, 2016; Doğan ve Göker, 2012, Yağbasan ve Kurtbaş, 2015). Bu davranış kazanma sürecinde çocuklar izledikleri, beğendikleri ve ilgi duydukları karakterleri kendilerine örnek alabilir, onların davranışlarını taklit etme davranışını gösterebilirler (Astuti, Waluyo ve Rohmadi, 2019). Kişilik özellikleri, davranışlar, değer algıları ve beceriler erken yaş dönemlerinde kazanılmakta, benimsenen bilgi, beceri, davranış ve değerlerin bireyler tarafından yaşam boyu sürdürülebilirliği sağlanmaya çalışılmaktadır (Susar-Kırmızı, 2014). Özellikle erken yaş dönemlerindeki bireylerin etkileşimde buldukları kitle iletişim araçlarında bulunan karakterler ve programların toplumsal ve ahlaki değerleri kazandırabilecek nitelikte olması toplumsal ve kişisel gelişim açısından önem taşımaktadır (Asghar ve Chohan, 2019; Oyero ve Oyesomi, 2014; Yorulmaz, 2013).

Tüm dünyada, farklı kitle iletişim araçlarının benimsediği durum, davranış, tutum ve değerlerin, izleyicisi veya kullanıcısı olan bireyleri etkilediği ifade edilebilir. 1999 yılında ABD'nin Colorado eyaletinde iki öğrencinin gerçekleştirdikleri lise baskını sonucu, iki öğrenci ve bir öğretmen öldürülmüş, bu eylemi gerçekleştiren öğrencilerin daha önce "Katil Doğanlar" filmini defalarca izlemiş oldukları tespit edilmiştir. Burada verilen haber bahsedilen durumun bir örneği olarak ifade edilebilir (MEB, 2008; RTÜK, 2018). Ülkemizde de Bursa ilinde, 2018 yılında "Mavi Balina" isimli oyunu oynayan lise çağındaki iki öğrenciden birisi intihar ederek yaşamını sonlandırırken, diğer öğrencinin intihar girişimi yaralanmayla son bulmuştur. Benzer şekilde tüm dünyada belirtilen oyunu oynayan gençlerin intihar ettikleri söylenebilir (Mukhra, Baryah, Krishan ve Kanchan, 2019; Talu, 2019; Yılmaz ve Candan, 2018). Filmlerin ve oyunların yanı sıra, günümüzde en yaygın olarak kullanılan sosyal medya platformlarından biri olan (Datareportal, 2020) YouTube kanallarının ve YouTuber bireylerin de günümüzde birçok bireyi davranışsal olarak etkilediği ifade edilebilir (Pérez-Torres, Pastor-Ruiz ve Abarrou-Ben-Boubaker, 2018).

Son yıllarda kitle iletişim araçlarında yer alan, ahlaki ve toplumsal değerlere aykırı içeriğe sahip programların toplumun değer algısını olumsuz etkilediği söylenebilir (Dillon ve Bushman, 2017; Rai vd, 2017). Toplumsal ve ahlaki değerlerimizin zamanla yitirilmesi, toplumsal kimliğimiz ve benliğimizi kaybetmemize yol açabilir (Browne ve Hamilton-Giachritsis, 2005; Hoffner, 1996). Geleneksel değerlerinin farkında olmayan bireylerin, yaşadığı toplumda karakterli ve kişilikli bir duruşa sahip olması güçleşebilir (Dillon ve Bushman, 2017; Gentile vd, 2009; Rai vd, 2017). Adalet, sevgi, saygı, dostluk, öz denetim, vatanseverlik, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik gibi kök değerlere sahip bireylerin, topluma hangi meslek grubunda hizmet ederse etsin, görevini nitelikli şekilde yerine getireceği öngörülebilir (MEB, 2018). Günümüzde yaygınlaşan rüşvet, torpil, sahtekarlık gibi ahlak dışı davranışların, toplumsal değer algısının değişmesi ile bireyler tarafından normal bir durum olarak algılandığı ve tepkisiz kaldığı söylenebilir. Bu durum toplumsal benliğin zedelendiğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir (Garret, 2016; Inglehart, 2017; Nomaguchi ve Milkie, 2019; Sancak, 2019). Toplumsal değerlerin günümüzde geçmiş yıllara kıyasla önemini yitirmesinde kitle iletişim araçlarının dikkate değer bir rolü olduğu ifade edilebilir. Atatürk'ün "Vatanını en çok seven işini en iyi yapandır" sözünü düstur edinebilmek için öncelikle toplumsal değerlere sahip olmak gerekmektedir (Akhan, Çiçek ve Mert, 2019; Deniz ve Tutgun-Ünal, 2019).

Yapılan araştırmalara göre çocukların televizyonda izlemeyi en fazla tercih ettiği programlar arasında çizgi filmler gelmektedir (BEBKA, 2018; Doğan, Göker, 2012; RTÜK, 2018). Çizgi filmler, 14 yaşına kadar yoğun şekilde izlenmekle birlikte lise dönemine kadar bireylerin dikkate değer şekilde etkileşimde bulunduğu programlar

olarak görülebilir (BEBKA, 2018; Ghilzai vd, 2017; Kidenda, 2018). Yapılan çalışmalarda, çizgi filmlerin eğlencenin yanı sıra, kültür aktarımı, ahlaki, kişisel ve toplumsal gelişim, hayal gücü gelişimi, akademik başarı ve tutumu değiştirebilecek etkiye sahip olduğu belirtilmiştir (Hsu ve Lee, 2020; Julia ve Isrokatun, 2019; Rodriguez ve Cumming, 2017; Yağlı, 2013).

Toplumsal değerlerin farkında olan ve kişisel gelişim açısından doğru şekilde gelişim gösteren bireylerin yetişmesi toplumsal açıdan arzu edilen bir durumdur (Shakhmarova, 2017). Özellikle erken yaş dönemlerinde bilgi, beceri, değer ve davranış kazandırılması ve bu kazanımların yaşam boyu sürdürülebilmesi gerekmektedir (Susar-Kırmızı, 2014). Çocukların günlük yaşantılarında, zamanlarının dikkate değer bir bölümünü çizgi film izleyerek geçirdikleri ve çizgi filmlerde yer alan karakterleri rol model olarak benimsedikleri düşünülürse, ahlaki ve kişisel gelişimi destekleyici çizgi filmlerin çocuklar tarafından takip edilmesi veya bu takibin ebeveynler tarafından desteklenmesi önemli hale gelmektedir (Imuray, 2009; Habib ve Soliman, 2015; Oyero ve Oyesomi, 2014; Pandey ve Lenka, 2020; Yağlı, 2013).

Televizyonlarda kesintisiz çizgi film hizmeti sunan yerli ve yabancı birçok kanal bulunmaktadır. Kanallara erişim için farklı donanımlar gerektiğinden, bu kanallardan toplumun tüm kesimleri tarafından en fazla erişimin mümkün olduğu kanalın TRT Çocuk kanalı olduğu söylenebilir (Türkmen, 2012). Çizgi filmlerin gösterimi TV kanallarının yanı sıra, internet ortamında çizgi film kanallarının kendilerine ait internet sitelerinde ve çeşitli video izleme platformlarında yapılabilmektedir. Belirtilen platformlar arasında YouTube, bireylere video izleme, kendisine ait video yükleme, videolara yorum yapabilme gibi seçenekler sunan bir uygulamadır (YouTube, 2020). YouTube, dünya genelinde 2 milyar kullanıcı sayısı ile en çok kullanılan sosyal medya platformları arasında ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de ise YouTube en sık kullanılan sosyal medya platformudur (Datareportal, 2020). YouTube platformu, toplumlar tarafından yaygın şekilde kullanıldığından dolayı çizgi film kanallarına bu platformdan da ulaşılabilir.

Eğitimde çizgi filmlerin farklı disiplinlerde öğretim materyali olarak kullanıldığı ve eğitsel açıdan önemli bir materyal olarak kabul edildiği son yıllarda yapılan birçok çalışmada görülmektedir (Borzekowski, 2018; Kanellidou ve Zacharia, 2019; Vitasmoro, Chandra ve Jatmiko, 2020). Çizgi filmler alan eğitimi açısından öğretim amaçlı kullanılmakla birlikte, değerler eğitimi amaçlı kullanımı da bireylerin kazanması beklenen değerleri benimsemelerini kolaylaştırıcı etki oluşturabilir (Alzate, 2016; Imuray, 2009; Oyero ve Oyesomi, 2014; Pandey ve Lenka, 2020; Rai vd, 2017). Akademik gelişim ilerleyen yaş dönemlerinde de sağlanabilmekle birlikte ahlaki ve toplumsal değerlerin erken yaş dönemlerinde bireylere kazandırılması ve belirtilen değerlerin sürdürülebilir olması toplumsal gelişim açısından önemlidir (Aşılıoğlu, 2018; Sevinç, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı (2018) tarafından yayımlanan öğretim programlarında ve Milli Eğitim Temel Kanununda (1973) da eğitim-öğretim sürecinde bireylere kazandırılması gereken değerler belirlenerek, bu değerlere sahip bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Okul dışındaki süreçte de çocukların ilgili değerleri kazanmasını destekleyecek unsurların bulunması gereklidir. Çocukluk döneminde bireylerin günlük yaşantısında yaygın şekilde çizgi filmleri takip ettiği (BEBKA, 2018), bu çizgi filmlerde yer alan karakterlerin rol model aldığı (Pandey ve Lenka, 2020), toplumsal değerleri bu yaş dönemlerinde kazanması gerektiği düşünülürse (Ulusoy ve Dilmaç, 2014), toplumun tüm kesimleri tarafından en yaygın şekilde takip edilen TRT Çocuk kanalında günlük yayın akışında bulunan çizgi filmlerin değerler açısından incelenmesi önemli hale gelmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, TRT Çocuk kanalında yer alan günlük yayın akışındaki tüm çizgi filmlerin en çok izlenen bölümlerinde hangi değerlere ne sıklıkla yer verildiğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2. Literatür

Dumova (2007), yaptığı çalışmada WBGU-TV, Bowling Green, Ohio tarafından üretilen yerel bir çocuk televizyon dizisi olan News Six'in 114 bölümünü değerler açısından analiz etmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, yardımlaşma, paylaşma ve işbirliği değerlerinin daha fazla ele alındığı belirtilmiştir. Song ve Zhang (2008), Çin kültürüne ait “Legend of Nezha” çizgi filminin kültürel değerler açısından incelenmesini amaçladıkları çalışmalarında elde edilen verilerin analizi sonucunda, geleneksel değerlerin “hiyerarşi, dostluk, bilgelik, azim, kolektivizm, insani yardım, aile ve doğa”, geleneksel olmayan “kişisel ilgi, zevk, eşitlik, güzellik, gençlik ve romantizm” değerlere göre daha fazla işlendiği tespit edilmiştir. Ek olarak geleneksel değerlerin (hiyerarşi hariç), negatif karakterlere göre pozitif karakterlerde daha çok ilişkilendirildiği görülmüştür. Geleneksel olmayan değerlerin ise (eşitlik hariç), negatif karakterlerin pozitif karakterlere göre daha sık ilişkilendirildiği tespit edilmiştir.

Akıncı (2013) TRT Çocuk kanalında okul öncesi düzeye uygun içeriğe sahip çizgi filmlerdeki değerleri belirlemeyi amaçladığı çalışmasında okul öncesi düzeydeki bireylere uygun içeriğe sahip 9 çizgi filmin ikişer bölümü

analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda genellikle sözel ifade ile değerlerin ele alındığı, davranışsal olarak değerlerin daha az vurgulandığı, ağırlıklı olarak nezaket, mutluluk, sevgi, arkadaşlık, sabır, cesaret, temizlik, yardımlaşma, sorumluluk, doğruluk (dürüstlük) ve işbirliği değerlerinin ele alındığı ifade edilebilir.

Güven ve Akıncı (2014), TRT Çocuk kanalında 2013 yılında yayımlanan okul öncesi döneme uygun olan Canım Kardeşim, Jibber Jabber, Pepee, Laura'nın Yıldızı çizgi filmlerinin ikişer bölümlerini değerler açısından incelemişlerdir. İncelenen 8 çizgi filmde farklı frekanslarda nezaket, yardımlaşma, özgüven, mutluluk, sorumluluk, temizlik, arkadaşlık, empati, paylaşma, doğruluk/dürüstlük, sevgi, sabır, işbirliği değerlerinin toplam 284 kez ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sevim (2013), yerli ve yabancı çizgi filmlerde ele alınan değerleri belirlemeyi amaçladığı çalışmasında Uşak ilinde okul öncesi düzeyde çocuğa sahip 250 veliden elde edilen veriler doğrultusunda en çok izlenen 3 yerli ve 3 yabancı olmak üzere 6 çizgi filmin değerler eğitimi açısından içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda sevgi, saygı, hoşgörü, işbirliği, adil olma, çalışkanlık, sorumluluk, temizlik, dürüstlük, yardımseverlik, aile birliğine önem verme, sağlıklı olmaya önem verme, paylaşma değerlerinin çizgi filmlerde ele alındığı ifade edilebilir. Çizgi filmlerde vatanseverlik ve barış değerlerine rastlanmadığı belirtilmiştir.

Korukcu, Güngör ve Ardahanlı (2015), en çok oylanmış ve en fazla beğeniye sahip ilk 10 animasyon filmi değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçladıkları araştırmalarında, animasyon filmlerde ele alınan değerleri içerik analizi ile belirlemişlerdir. İlgili filmler yardımsever olmak, aile güvenliği, cesur olmak, saygılı olmak, kibar olmak, kibar olmak, hoşgörülü olmak, işbirliği yapmak, çalışkan olmak, azimli olmak, girişimci olmak, sorumluluk sahibi olmak, güvenilir olmak, araştırmacı olmak, yaratıcı olmak, bilimsel olmak, estetik, şefkat-merhamet, empati, çevreyi koruma, sadakat, fedakârlık ve hayatın verdiklerini kabul değerleri bağlamında incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, her filmin bir ya da birkaç merkezi değer etrafında şekillendiği; verilmek istenen değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak yardımcı öğelerle desteklendiği; değerlerin olumsuz örnekler üzerinden de verilebildiği, animasyon filmlerin değer aktarımında işlevsel bir araç olduğu saptanmıştır.

Kanar (2019), Arabalar 1 animasyon filminin öğrencilerin değer gelişimine etkilerini incelediği araştırmasında elde edilen verilerin analizi sonucunda, animasyon filmlerin çocukların değer kazanımında etkisi olduğu ve animasyon filmlerde ele alınan değerlerin çocuklarda iz bıraktığı ifade edilmiştir. Karaca (2019), Rafadan Tayfa çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesini amaçladığı çalışmasında Rafadan Tayfa çizgi filminin ilk 40 bölümü ve ramazan ayına özel 10 bölümü olmak üzere 50 bölümünü incelemiştir. İlgili bölümlerin içerik analizi sonucunda yardımseverlik, çalışkanlık, sabır, selamlaşma, saygı değerlerinin daha sık yer aldığı tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde genellikle spesifik olarak belirli bir yaş grubuna hitap eden ya da en çok izlenen birkaç çizgi filmin değerler eğitimi açısından incelendiği ifade edilebilir. İlerleyen yıllarla güncellenen içerikler ve yeni üretilen çizgi filmler olmakla birlikte lise çağına kadar yoğun şekilde izlenen çizgi filmlerin okul öncesi ile ilkököl ve ortaokul seviyesindeki bireylere yönelik çizgi filmlerin de değerler eğitimi açısından incelenmesi gereklilik arz etmektedir. Farklı kesimlerde farklı çizgi filmlerin daha fazla izlendiği düşünülürse yayın akışındaki tüm çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi genel bir yargıya varabilmek açısından önem arz etmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın modeli

Çalışmaya dahil edilen çizgi filmlere ilişkin değerler eğitimi açısından bir yargıya varabilmek amacıyla, bu çizgi filmlerin en çok izlenen bölümleri üzerinde incelemeler yapılarak, elde edilen veriler olduğu şekilde raporlaştırıldığı için araştırmanın modelini genel tarama modeli oluşturmaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006; Gürbüz ve Şahin, 2014; Karasar, 2012).

3.2. Verilerin elde edilmesi

Çalışmaya, TRT Çocuk televizyon kanalının resmi internet sitesinde yer alan günlük yayın akışındaki 28 farklı çizgi filmin, Youtube platformundaki TRT Çocuk kanalında en çok izlenen birer bölümü dahil edilmiştir. En çok izlenen bölümler 2019 yılı aralık ayı verilerine göre belirlenmiştir. Çizgi filmlerde ele alınan değerler, Milli Eğitim Bakanlığının valiliklere gönderdiği Değerler Eğitimi Yönergesi (2012)'nde bulunan ve öğrencilere kazandırılması amaçlanan 27 değerden oluşan listeye göre hazırlanan gözlem formu ile toplanmıştır. Çalışmaya dahil edilen çizgi filmler iki araştırmacı tarafından bağımsız şekilde, işlenen değerlerin göz ardı edilmemesi için ikişer defa izlenmiş ve çizgi filmlerde ele alınan değerler yine birbirlerinden bağımsız şekilde belirlenmiştir. Çizgi filmlerde yer alan

diyaloglardaki değer içeren kelime, cümle veya paragraflar kaydedilmiştir. Filmler esnasında değerleri ifade edilebilecek olan jest, mimik, davranış, sembol ve resimlere ilişkin ekran görüntüleri alınmıştır. Araştırmada TRT Çocuk kanalında yayımlanan çizgi filmler incelenerek doküman incelemesi yapılmış olup herhangi bir kişiden veri elde edilmediğinden insan araştırmaları etik kurulu onayına başvurulmamıştır.

3.3. Verilerin analizi

Araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla incelenmiştir ve betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veri toplama süreci sonunda, elde edilen verilerin analizi doğrultusunda araştırmacılar arasındaki uyum yüzdesi %96,748 olarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arasında farklılık arz eden 8 değere ait çizgi filmler üç araştırmacı tarafından tekrar izlenerek görüş birliği çerçevesinde elde edilen veriler raporlaştırılmıştır.

4. Bulgular

Araştırmada TRT Çocuk kanalının günlük yayın akışında 2019 yılı Aralık ayı itibarıyla gösterimine devam edilen 28 çizgi filmin en çok izlenen bölümlerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. TRT Çocuk yayın akışındaki çizgi filmlerin en çok izlenen bölümleri ve süreleri

Çizgi film	Bölüm	İzlenme sayısı	Süre (*)
Niloya	Çok Şeker Yedim	80.885.100	6’ 23’’
Doru (Yıllık Atı)	Yeni Arkadaşlık	43.577.826	13’ 26’’
Elif ve Arkadaşları	Bando Takımı	28.539.099	11’ 34’’
Canım Kardeşim	Hayat Bilgisayar Oyunu Olsa	22.835.273	9’ 47’’
Emiray	Devler Köye Saldırıyor	20.760.355	12’ 36’’
Rafadan Tayfa	Domino Taşları	17.667.519	13’ 52’’
Çatlak Yumurtalar	Gizemli Tıkırtı	14.781.077	4’ 41’’
Elif’in Düşleri	Kutuptaki Patlıcan	11.519.389	10’ 07’’
Biz İkimiz	Yaz Bölümü	10.849.293	9’ 12’’
Çılgın Orman	Pali Ormanda	10.393.234	14’ 07’’
Su Elçileri	Doğal Geçiş Yolları	10.254.129	8’ 54’’
Akıllı Tavşan Momo	Erik Toplamak	9.521.771	12’ 03’’
Kuzucuk	Kahraman Kuzucuk	8.861.222	12’ 59’’
Aslan	Işıldayan Kamp	6.329.086	14’ 07’’
Hapşu	Karpuz Karpuz	6.098.325	14’ 13’’
Heidi	1. Bölüm	5.383.280	10’ 01’’
Bulmaca Kulesi	Teleferik	5.347.816	13’ 16’’
Pırl	Kesirli Dondurma	4.916.949	11’ 32’’
Arı Maya	Gölge Oyunu	4.618.711	11’ 12’’
Vikingler	Ağaç Ev	4.539.945	11’ 16’’
Ege ile Gaga	Renkler	3.633.828	7’ 52’’
İbi	İssız Kale	3.014.012	11’ 00’’
Kare	Doğru- Yanlış	2.696.962	11’ 23’’
Şef Roka’nın Lezzet Dünyası	Nefis Yumurta	1.702.962	6’ 30’’
Maysa ve Bulut	Tohum	1.552.939	10’ 36’’
Mutlu Oyuncak Dükkanı	En Sevdiğim Oyuncak	662.197	13’ 00’’
Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu	Tarım Yapıyor	220.994	11’ 22’’
Erdem	Muhteşem Kaptan	124.295	13’ 42’’

(*): (‘ : dakika), (‘ ‘ : saniye)

Tablo 1’de sunulan veriler incelendiğinde, TRT Çocuk kanalının günlük yayın akışında gösterimine devam edilen çizgi filmlerin izlenme sayılarının 124.295 ile 80.885.100 arasında değiştii görülmektedir. Ayrıca çizgi filmlerin incelenen bölümlerinin süresinin 4’ 41’’ ile 14’ 13’’ arasında değişim gösterdiği ifade edilebilir. İncelenen bölümler doğrultusunda en çok izlenen bölümün Niloya çizgi filminin Çok Şeker Yedim bölümü, en az izlenen bölümün Erdem çizgi filminin Muhteşem Kaptan bölümü olduğu söylenebilir. Doru, Elif ve Arkadaşları, Canım Kardeşim, Emiray, Rafadan Tayfa, Çatlak Yumurtalar, Elif’in Düşleri, Biz İkimiz, Çılgın Orman ve Su Elçileri çizgi filmlerinin de 10 milyon ve üzeri sayıda izlendiği görülmektedir. Çizgi filmlerin yaklaşık olarak ortalama 11 dakika sürdüğü ifade edilebilir. En uzun süreye sahip bölümün Hapşu çizgi filminin Karpuz Karpuz bölümü, en kısa süreye sahip bölümün Çatlak Yumurtalar çizgi filminin Gizemli Tıkırtı bölümü olduğu görülmektedir. Tablo 1 de yer alan çizgi filmlerin en çok izlenen bölümleri araştırmacılar tarafından analiz edilerek çizgi filmlerde ele alınan değerlere ilişkin bulgular Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Çizgi filmlerde ele alınan değerler

Değerler	Adil olma	Aile Birliğine Önem Verme	Alçakgönüllülük	Bağımsız ve Özgür Düşünme	Cesaret-Liderlik	Çalışkanlık	Doğruluk-Dürüstlük	Dostluk	Empati	Estetik Duyguların Geliştirilmesi	Fedakarlık	Hogörü-Duyarlılık	İyilik Yapma	İyimsellik	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	Misafirperverlik	Nazik Olma	Özgüven	Paylaşıcı Olma	Saygı	Selamlaşmak	Sevgi	Sorumluluk	Şekret-Merhamet	Temizlik	Vatanseverlik	Yardımlaşma-Dayanışma	Toplam
Çizgi filmler																												
Akıllı Tavşan Momo		2	1	1	1	2		1						1	2			1	2	1	2				1		4	17
Maysa ve Bulut			1	1	1	1			1	1			3				2			1	1	2		1	1		3	15
Kuzucuk		1	1	1	1	1		1				1						1	1	1	1	2	1			2	14	
Aslan		1	1	1	1	1		1		1		1					1	1	1	1	2	2	1			2	12	
Elif'in Düşleri		1	1	1	1	1		1							2		1	1	1	1	1	1	1		1	2	12	
Pırl		1	1	1	1	1		1		1		1					1	1	1	1	1	1	1			1	12	
Su Elçileri		1	1	1	1	1		1				1						1	1	1	1	2	3			1	12	
Biz İkimiz		2	1	1	1	1		1			1			1			1	1	1	1	2	2	1			1	11	
Erdem			1	1	1	1		1			1						1	1	1	1	2	2	1			1	11	
Rafadan Tayfa		1	1	1	1	1		1		1		1					1	1	1	1	2	2				1	11	
Çılgın Orman		1	1	1	1	1		1			1						1	1	1	2	2	2				1	10	
İbi		1	1	1	1	2		2								1		1	1	1	1	1				2	10	
Mutlu Oyuncak Dükkânı																	2		1			1				2	9	
Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu																	1		3			1				2	9	
Doru (Yüklü Atı)		1	1	1	1	1		1									1	1	1	1	1	1				1	8	
Arı Maya		1	1	1	1	1		1		1							2		1			1				3	8	
Canım Kardeşim		1	1	2	1	1		1		2									1			1				1	8	
Vikingler				1	1	1		1		1								1								2	8	
Hapşu				1	1	1		1		1							2		1		1	1				1	7	
Kare				1	1	1		1		1							1					1				2	7	
Niloya				1	1	1		1		1							1					1				1	7	
Elif ve Arkadaşları				2	1	1		1		1							1	2				2				1	6	
Bulmaca Kulesi				2	1	1		1		1							1	2				2				2	5	
Emiray				1	1	1		1		1												1				1	5	
Ege ile Gaga				1	1	1		1		1												1				1	5	
Heidi													2									1				1	4	
Şef Roka'nın Lezzet Dünyası																						1				1	4	
Çatlak Yumurtalar								1																		1	2	
Toplam	2	8	3	17	12	9	4	11	0	9	1	3	15	4	11	3	17	4	12	11	13	13	10	5	13	2	34	246

Tablo 2’de sunulan veriler incelendiğinde, belirlenen çizgi filmlerin incelenen bölümlerinde toplam 246 değer ögesinin bulunduğu görülmektedir. İlgili bölümlerde en fazla *yardımlaşma-dayanışma* (34) değeri ele alınmaktadır. Yardımlaşma-dayanışma değerini sırasıyla *bağımsız ve özgür düşünme* (17), *nazik olma* (17), *iyilik yapma* (15), *selamlaşmak* (13), *sevgi* (13), *temizlik* (13), *cesaret-liderlik* (12), *paylaşımçı olma* (12), *dostluk* (11), *kültürel mirasa sahip çıkma* (11), *saygı* (11), *sorumluluk* (10), *çalışkanlık* (9), *estetik duyguların geliştirilmesi* (9), *aile birliğine önem verme* (8) değerlerinin takip ettiği görülmektedir. *Empati* değerine hiçbir çizgi filmde yer verilmezken, *fedakarlık* (1), *adil olma* (2), *vatanseverlik* (2), *alçakgönüllülük* (3), *hoşgörü-duyarlılık* (3), *misafirperverlik* (3), *doğruluk-dürüstlük* (4), *iyimserlik* (4), *özgüven* (4), *şefkat-merhamet* (5) defa ele alınmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde, en fazla değer Akıllı Tavşan Momo (17) çizgi filminde ele alındığı söylenebilir. Akıllı Tavşan Momo çizgi filmini sırasıyla Maysa ve Bulut (15), Kuzucuk (14), Aslan (12), Elif’in Düşleri (12), Pırlı (12), Su Elçileri (12), Biz İkimiz (11), Erdem (11), Rafadan Tayfa (11), Çılgın Orman (10), İbi (10), Mutlu Oyuncak Dükkamı (9), Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu (9), Arı Maya (8), Canım Kardeşim (8), Doru (8), Vikingler (8) çizgi filmlerinin takip etmektedir. İncelenen çizgi filmlerde, Şef Roka’nın Lezzet Dünyası (2), Heidi (4), Bulmaca Kulesi (5), Ege ile Gaga (5), Emiray (5), Elif ve Arkadaşları (6), Hapşu (7), Kare (7), Niloya (7) defa değerler ele alınmıştır. Çatlak Yumurtalar çizgi filminde sadece *dostluk* değeri bir kez vurgulanmıştır.

Akıllı Tavşan Momo çizgi filminin incelenen bölümünde *yardımlaşma-dayanışma* değerinin 4 defa ele alındığı görülmektedir. Biz İkimiz çizgi filminin incelen bölümünde *temizlik* değeri, Kuzucuk çizgi filminin incelen bölümünde *iyilik yapma* değeri, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminin incelen bölümünde *paylaşımçı olma* değeri üçer defa ele alınmıştır. Çizgi filmler değer açısından incelendiğinde çeşitlilik bakımından dikkate değer sayıda değer ele alındığı söylenebilir. Akıllı Tavşan Momo, Su Elçileri ve Rafadan Tayfa çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde 11 farklı değer, Aslan, Erdem, Kuzucuk, Maysa ve Bulut çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde 10 farklı değer, Elif’in Düşleri çizgi filminin ilgili bölümünde 9 farklı değer ele alınmıştır. Çatlak Yumurtalar çizgi filminin ilgili bölümünde 1 değer, Şef Roka’nın Lezzet Dünyası çizgi filminin ilgili bölümünde 2 farklı değer, Bulmaca Kulesi ve Heidi çizgi filmlerin ilgili bölümlerinde 3 farklı değer ele alınmıştır (Tablo 2). İncelenen çizgi filmlerde yer alan diyaloglardan, olaylardan ve görsellerden belirlenen değerlerin ne şekilde oluşturulduğunun anlaşılabilmesi amacıyla örnek ifadeler ve görseller aşağıda belirtilmiştir.

- Rafadan Tayfa çizgi filminin Domino Taşları isimli bölümünde Akın karakterinin “Teşekkür ederim, siz olmasaydınız istediğim şekli tamamlayamazdım.” ifadesi *nazik olmak* ve *alçakgönüllülük* değerini belirtmektedir.

- Bulmaca Kulesi çizgi filminin Teleferik isimli bölümünde Can karakterinin hamster tekerleğinden düşen Mert karakterini kurtarmak amacıyla aşağıya inerek yardım etmesi *cesaret* ve *yardımlaşma-dayanışma* değerlerini belirtmektedir.

- Akıllı Tavşan Momo çizgi filminin Erik Toplamak isimli bölümünde Kiki ve Yumi karakterlerinin tüm erikleri toplayarak arkadaşlarıyla paylaşmaya karar vermeleri *paylaşımçı olmak* değerini belirtmektedir.

- Çılgın Orman çizgi filminin Pali Ormanda isimli bölümünde karganın Pali isimli kuşu ormanın kralına götürürken “Krala karşı saygılı ol ve ormanda kalmak için izin istediğini belirt” ifadesi *saygı* değerini belirtmektedir. Aynı çizgi filmde, karganın cevizini kırmak için arabaları kullanması *özgür ve bağımsız düşünme* değerini belirtmektedir.

- Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminin Tarım Yapıyor isimli bölümünde çocuk karakterlerden birinin “Efe’nin babasının organik ürünler satan tezgahı var pazarda. Bizimde satmamız pek hoş olmayabilir” ifadesi *hoşgörü-duyarlılık* değerlerini belirtmektedir.

- Canım Kardeşim çizgi filminin Hayat Bilgisayar Oyunu Olsa isimli bölümünde Mine isimli karakterin ablasının üstünde farklı kombinler şeklinde kıyafet ve şapka denemesi *estetik duyguların geliştirilmesi* değerini belirtmektedir.

- Maysa ve Bulut çizgi filminin Tohum bölümünde yer sofrasında geleneksel kıyafetlerle ailecek yemek yeme sahnesi (Resim 1), *kültürel mirasa sahip çıkma* ve *aile birliğine önem verme* değerlerini, İbi çizgi filminin Issız Kale isimli bölümünde Tuntum karakterinin misafirlerine sofraya hazırladığı sahne (Resim 2) *misafirperverlik* değerini, Erdem çizgi filminin Muhteşem Kaptan isimli bölümünde gemide bulunan Türk Bayrağı sahnesi (Resim 3) vatanseverlik değerini, arabada babasının emniyet kemerini taktığı sahne (Resim 4) sorumluluk değerini belirtmektedir.

Resim 1. Yer sofrası sahnesi (*kültürel mirasa sahip çıkma ve aile birliğine önem verme*)

Resim 2. Tuntum karakterinin misafirlerine hazırladığı sofrası sahnesi (*misafirperverlik*)

Resim 3. Gemideki Türk bayrağı sahnesi (*vatanseverlik*)

Resim 4. Arabada takılan emniyet kemeri sahnesi (*sorumluluk*)

Örnek ifadelerde, durumlarda ve resimlerde görüldüğü üzere, gerçekleşen bir durumun bir veya birden fazla değeri belirttiği görülmektedir.

5. Sonuç ve tartışma

TRT Çocuk kanalının günlük yayın akışında bulunan çizgi filmlerin en çok izlenen bölümleri değerler bağlamında incelendiğinde ele alınan değer sayısı 1 ile 17 arasında değişmekle birlikte ortalama her bir bölüm için 9 değer ele alındığı ifade edilebilir. Akıllı Tavşan Momo, Maysa ve Bulut, Kuzucuk, Aslan, Elif'in Düşleri, Pırl, Su Elçileri, Biz İkimiz, Erdem, Rafadan Tayfa gibi yerli yapım çizgi filmlerde dikkate değer sayıda değer işlendiği tespit edilmiştir. Çatlak Yumurtalar, Şef Roka'nın Lezzet Dünyası, Heidi gibi yabancı kaynaklı çizgi filmlerde ele alınan değerlerin ise kısıtlı sayıda olduğu söylenebilir. Çatlak Yumurtalar çizgi filminin incelenen bölümünde sadece dostluk değerinin bir kere belirtilmiş olması ve olumsuz birçok öğe içermesi, belirtilen çizgi filmin değerler eğitimi açısından uygun bir çizgi film olmadığına göstergesi olarak görülebilir. Yerli yapım çizgi filmlerde toplumsal ve ahlaki değerler ön planda tutulurken yabancı kaynaklı çizgi filmlerde değerlerin geri planda tutulduğu söylenebilir. Şen (2020) yerli ve yabancı yapım animasyon filmleri karşılaştırdığı çalışmasında, yerli animasyon filmlerde yabancı animasyon filmlere kıyasla daha fazla değerlere vurgu yapıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Yabancı kaynaklı çizgi filmlerin incelenen bölümlerinde zorbalık, korku, kaygı, yalan söyleme, kabalık, öfke, güvenlik ihlali, şiddet, bencillik, hilekarlık gibi olumsuz davranışların değerlere kıyasla daha fazla vurgulandığı ifade edilebilir. Bu çalışmada incelenen bölümler doğrultusunda yerli yapım çizgi filmlerin izleyici hedef kitlenin ahlaki gelişimini destekleyici rol üstlenebileceği, yabancı kaynaklı çizgi filmlerin olumsuz davranış kazandırmaya yol açabileceği düşünülebilir. Bu duruma benzer olarak Oyero ve Oyesomi (2014), Nijeryalı ilkököl çocuklarıyla yaptıkları çalışmada, yabancı yapım çizgi filmlerin kendi kültürlerini yansıtmadığını, bu çizgi filmlerde olumlu değerlerin yanı sıra şiddet içerikli öğelerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Benzer olarak İamurai (2009), ilkököl çocuklarıyla yürüttüğü çalışmasında, çizgi filmlerin çocukların doğru ve olumlu davranış kazanmasında etkisi olabileceğini ifade etmiştir. Toplumsal değerlerin kazandırılmasında toplumun kültür, gelenek, örf, adet ve değerlerini bilen ve toplumun içinden gelen bireyin oluşturacağı çizgi filmlerin daha etkili rol oynayabileceği söylenebilir. Bu çalışmada yerli yapım çizgi filmlerde toplumsal değerlerin daha fazla ele alınmış olması bu durumun göstergesi olarak yorumlanabilir.

Çizgi filmlerin ele alınan bölümleri incelendiğinde en fazla *yardımlaşma-dayanışma* değerinin ele alındığı tespit edilmiştir. Bu durum toplumsal birliktelik açısından oldukça önemli olmakla birlikte çizgi filmlerin toplumsal birlikteliği destekleyici role sahip olabileceği söylenebilir. *Bağımsız ve özgür düşünme, nazik olma,*

iyilik yapma, selamlaşmak, sevgi, temizlik, cesaret-liderlik, paylaşımcı olma değerlerinin de dikkate değer sayıda ele alındığı görülmüştür. *Yardımlaşma-dayanışma, sevgi, nazik olmak, cesaret-liderlik, paylaşımcı olmak* gibi değerlerin benzer pek çok çalışmada en sık işlenen değerler olduğu söylenebilir (Akıncı, 2013; Demir, 2019; Dumova, 2007; Güven ve Akıncı, 2014; Sadioğlu vd, 2018; Song ve Zhang, 2008; Şentürk ve Keskin, 2019). Bu değerler evrensel olarak bilinen ve her kültürde önem arz eden değerler olduğundan, çizgi filmlerde sıklıkla yer alması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir.

İncelenen bölümlerde *empati* değerine hiç yer verilmediği görülürken, *fedakarlık, adil olma, vatanseverlik, alçakgönüllülük, hoşgörü-duyarlılık, misafirperverlik, doğruluk-dürüstlük, iyimserlik, özgüven* değerlerine kısıtlı şekilde yer verildiği görülmektedir. Toplumsal bütünlüğümüzün sarsılmaya çalışıldığı son yıllarda, vatanseverlik gibi milli bir değer bu denli az ele alınmış olması ve ele alınan sahnelerde de sadece Türk Bayrağı, Atatürk, İstiklal Marşı gibi görsel imgelerin kullanılarak sözlü bir vurgu yapılmamış olması arzu edilen bir durum olarak görülmemektedir. Bireyin karşısındaki kişiyi anlayabilmesi açısından oldukça önemli bir değer olan *empati* değerine hiç yer verilmemiş olması ilginç bir bulgudur. Empati yapamayan bireylerin alçakgönüllü, hoşgörülü-duyarlı, fedakar, adil, iyimser olabilmesi oldukça güçtür. Dolayısıyla geri planda bırakılan, toplumsal ve ahlaki gelişim için oldukça önemli olan bu değerlerin daha fazla ön planda tutulması gereklilik arz etmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde, bahsedilen değerlerin oldukça az ele alındığı (Demir, 2019; Sadioğlu vd, 2018; Şentürk ve Keskin, 2019), bazı çalışmalarda ise bu değerlerin hiçbir şekilde vurgulanmadığı görülmüştür (Anggara, Santosa ve Udayana, 2019; Kanar, 2019; Song ve Zhang, 2008).

Çizgi filmlerin süreleri incelendiğinde, 4 dakika 41 saniye ile 14 dakika 13 saniye arasında değişim göstermekle birlikte ortalama sürenin yaklaşık 11 dakika olduğu ifade edilebilir. Belirtilen sürenin, kitle iletişim araçlarında yayımlanan programlar arasında oldukça kısıtlı bir süre olduğu söylenebilir. Kısıtlı süre içerisinde ortalama her bir bölüm için 9 değer ele alındığı düşünülürse yaklaşık her dakikada bir değer ele alındığı ifade edilebilir. Bu sonuç, çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından oldukça etkili materyaller olabileceğinin göstergesi olarak görülebilir. Özellikle günümüzde birçok dizi, film ve yarışma programlarında toplumun ahlak yapısı ve değer algısına zarar verecek içeriklerin bulunduğu televizyon programlarına kıyasla (Krahé vd, 2011; Üstündağ, 2019), toplumsal değerleri destekleyici bir etki yaratabilecek olan çizgi filmlerin toplumsal açıdan önemi ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte özellikle yabancı içerikli çizgi filmlerde olumsuz içeriklerin fazla olması, değerlerin bireye kazandırılmasını engelleyici etki oluşturabileceğinden, kendi kültürümüz ve değerlerimizin dikkate alınarak hazırlanmış çizgi filmlere yönelmek, toplumsal açıdan önemlidir.

İncelenen bölümlerde tespit edilen değerler çeşitlilik içermekle birlikte, bir bölümde herhangi bir değere ilişkin birden fazla vurgunun yapıldığı söylenebilir. *Yardımlaşma-dayanışma* değeri birçok bölümde birden fazla vurgulanarak ön plana çıkarılmıştır. Çizgi filmler değer açısından incelendiğinde çeşitlilik bakımından dikkate değer sayıda değer ele alındığı söylenebilir. Şentürk ve Keskin (2019) "Rafadan Tayfa" adlı çizgi filmi değerler açısından inceledikleri çalışmalarında, sevgi, yardımseverlik, saygı ve kültürel miras değerlerine sık olarak yer verildiğini belirtmişlerdir. Şahin (2019) çalışmasında yerli yapım çizgi filmlerde yer alan değerlerden *sevgi ve milli kültür* değerlerinin en fazla frekansa sahip değerler olduğunu belirtmiştir. Benzer olarak Çetin (2018) çalışmasında, "Keloğlan Masalları" çizgi filminin tüm sezonlarında en sık işlenen değerlerin *kültürel mirası yaşatmaya duyarlılık ve dayanışma* değerleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda çizgi filmlerde bazı değerlerin daha belirgin bir şekilde vurgulandığı ifade edilebilir. Belirtilen çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından birçok değer kazandırılmasında etkin rol üstlenebileceği söylenebilir. Çatlak Yumurtalar, Şef Roka'nın Lezzet Dünyası, Heidi gibi yabancı yapım çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından kısıtlı içeriğe sahip olduğu ve değerler eğitimi bağlamında uygun içeriğe sahip olmadıkları ifade edilebilir.

İncelenen bölümlerin süreleri dikkate alındığında en kısa süreye sahip (4' 41'') Çatlak Yumurtalar çizgi filminde 1, Şef Roka'nın Lezzet Dünyası (6' 30'') çizgi filminde 2 değer ele alındığı görülmektedir. Belirtilen çizgi filmlerin en az değer işleyen çizgi filmler olması süreden kaynaklı bir durum olabileceği algısı oluşturabilir. Niloya (6' 23'') çizgi filminde 7 değer, Ege ile Gaga (7' 52'') çizgi filminde 5 değer, Su Elçileri (8' 54'') çizgi filminde 12 değer ele alınmıştır. Yaklaşık olarak benzer sürelerle sahip çizgi filmlerde yerli yapım çizgi filmlerde ele alınan değer sayısı ve çeşidinin dikkate değer sayıda daha fazla olduğu söylenebilir. İlgili çalışmalarda çizgi filmlerin sürelerine oranla kaç değer işlendiğini belirten benzer bir çalışmaya rastlanılmamıştır (Anggara, Santosa ve Udayana 2019; Demir, 2019; Kanar, 2019; Sadioğlu vd, 2018; Şen, 2020; Şentürk ve Keskin, 2019). Bu durum çalışmanın özgün niteliklerinden birisi olarak görülebilir. Olumsuz içerik noktasında da belirtilen ilişkinin tersi yönde bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Bulduğumuz toplumda yaşayan ve bu kültüre sahip bireylerin oluşturdukları çizgi filmlerin bu toplumun değerlerini daha fazla yansıtması beklenen bir durumdur. Toplumsal, milli,

manevi, ahlaki değerleri çocuklara erken yaş dönemlerinde kazandırabilmek için içeriği değerler eğitimi açısından kapsamlı olan çizgi filmlerin farkında olmak ve doğru yönlendirme yapmak önemli görülebilir.

Çizgi filmlerin izlenme oranları incelendiğinde en çok izlenme oranına sahip çizgi film olan Niloya (80.885.100) çizgi filminde 7 değer ele alınmıştır. İzlenme oranı 20.000.000'un üzerinde olan çizgi filmlerden Doru çizgi filminde 8 değer, Elif ve Arkadaşları çizgi filminde 6 değer, Canım Kardeşim çizgi filminde 8 değer, Emiray çizgi filminde 5 değer ele alınmıştır. En az izlenen çizgi filmler incelendiğinde, Erdem çizgi filminde 11 değer, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu çizgi filminde 9 değer, Mutlu Oyuncak Dükkanı çizgi filminde 9 değer ele alınmıştır. Hedef kitle tarafından daha fazla izlenen çizgi filmlerde ortalamanın altında kalacak sayıda değer ele alındığı, buna karşın hedef kitle tarafından en az izlenen çizgi filmlerde dikkate değer sayıda değer ele alındığı söylenebilir. Değerler açısından zengin içeriğe sahip Erdem, Nasreddin Hoca Zaman Yolcusu ve Mutlu Oyuncak Dükkanı çizgi filmlerinin hedef kitleye istenilen davranışları kazandırma noktasında etkisiz kaldıkları, Niloya, Doru, Canım Kardeşim, Elif ve Arkadaşları çizgi filmlerinin ise değerler eğitimi açısından yetersiz içeriğe sahip oldukları ifade edilebilir. Şen (2020) çalışmasında genel olarak az sayıda değere sahip yabancı animasyon filmlerin, değer bakımından zengin yerli animasyon filmlere göre daha fazla izlendiği görülmektedir. Sonuç olarak çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından oldukça etkili materyaller olduğu ifade edilebilir.

6. Öneriler

Elde edilen veriler doğrultusunda özellikle yerli yapım çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından daha zengin içeriğe sahip olduğu söylenebilir. Çizgi filmlerin ilgili bölümleri bağlamında, bazı çizgi filmler, değerler eğitimi açısından yeterli içeriğe sahip olmasına karşın bazı çizgi filmlerin değerler eğitimini destekleyici rol üstlenmekten uzak olduğu görülmektedir. Çizgi filmler hakkında genel bir yargıya varabilmek amacıyla herhangi bir çizgi filmin tüm bölümleri değerler eğitimi açısından incelenebilir. Değerler eğitimi açısından yetersiz içeriğe sahip çizgi filmlerin içerikleri değerler eğitimi açısından zenginleştirilebilir. İncelenen bölümlerde göz ardı edilen *empati*, *fedakarlık*, *adil olma*, *vatanseverlik*, *alçakgönüllülük*, *hoşgörü-duyarlılık* gibi değerler daha fazla ön plana çıkartılabilir. Özellikle günümüzde hedef kitlenin yaygın şekilde etkileşimde buldukları YouTube kanallarının ve takip ettikleri dizilerin içerikleri de değerler bağlamında incelenebilir. Değerler eğitimini amaç edinen yeni çizgi filmler oluşturulabilir. Değerler açısından zengin içeriğe sahip olmakla birlikte izlenme oranı düşük olan çizgi filmlerin içerikleri hedef kitlenin ilgisini çekecek şekilde revize edilebilir. En çok izlenme oranına sahip çizgi filmlerin içeriği değerler eğitimi açısından zenginleştirilebilir. Değerler eğitimi açısından oldukça yetersiz olmakla birlikte, birçok olumsuz öge barındıran çizgi filmler yayından kaldırılabilir.

Yazarların katkı oranı beyanı

Y. Yener, M. Yılmaz ve M. Şen makalenin veri toplama, veri analizi, raporlaştırma ve diğer aşamalarından eşit düzeyde sorumlu olduğunu beyan ederler.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması belirtilmemiştir.

Etik Kurul Onayı

Araştırmada TRT Çocuk kanalında yayımlanan çizgi filmler incelenerek doküman incelemesi yapılmış olup herhangi bir kişiden veri elde edilmediğinden insan araştırmaları etik kurulu onayına başvurulmamıştır.

Kaynakça

- Akhan, N. E., Çiçek, S., & Mert, H. (2019). Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler öğretim programlarında değişen "iyi vatandaşlık" algısı. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 9-19.
- Akıncı, A. (2013). *Okul öncesi döneme yönelik hazırlanan çizgi filmlerde değerlerin sunumu: TRT Çocuk kanalı örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.
- Alzate, J. V., (2016). Grade school children: more affected on violent TV cartoons. *International Journal of Novel Research in Education and Learning*, 3(1), 1-10.
- Anggara, I. G. A. S., Santosa, H., & Udayana, A. G. B. (2019). Character education and moral value in 2d animation film entitled "Pendeta Bangau". *CAPTURE: Jurnal Seni Media Rekam*, 10(2), 57-70.
- Asghar, S., & Chohan, N. (2019). How animated cartoons change the linguistics behavior of the students. *International Bulletin of Linguistics & Literature* 1(3), 30-47.
- Astuti, R. W., Waluyo, H. J., & Rohmadi, M. (2019). Character education values in animation movie of nussa and rarra. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)* (2), 215-219.

- Aşlıoğlu, E. (2018). Sanat eğitimcilerinin bakış açısından "Pepee". *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(13), 87-96.
- Atik, A., & Erdoğan, Ş. B. (2014). Toplumsal bellek ve medya. *Atatürk ve İletişim Dergisi*(6), 1-16.
- Aymaz, G. (2018). İletişim araçlarının toplumsal tarihi için bir giriş. *Global Media Journal TR Edition*, 8(16), 124-139.
- Borzekowski, D. L. (2018). A quasi-experiment examining the impact of educational cartoons on Tanzanian children. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 54, 53-59.
- Browne, K. D., & Hamilton-Giachritsis, C., (2005). The influence of violent media on children and adolescents: a public-health approach. *The Lancet*, 365(9460), 702-710.
- Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), (2018). *Animasyon sektörü raporu 2018*. 13/12/2020 tarihinde <https://www.investineskisehir.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/AnimasyonSektoru2018BSK.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Cesur, S., & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: çocukların tv programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 106-125.
- Coates, A. E., Hardman, C. A., Halford, J. C., Christiansen, P., & Boyland, E. J. (2019). Social media influencer marketing and children's food intake: a randomized trial. *Pediatrics*, 143(4), 1-9.
- Çetin, İ. (2018). *Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretiminde Çizgi Filmler Yoluyla Değerler Aktarımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, R. (2019). *Türkiye 'de çocuk kanallarında yayınlanan çizgi filmlerde dini ve kültürel değerler eğitimi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Deniz, L., & Tutgun-Ünal, A. (2019). Sosyal medya çağında kuşakların sosyal medya kullanımı ve değerlerine yönelik bir dizi ölçek geliştirme çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 1025-1057.
- Datareportal, (2020). *Digital 2020: Turkey*. 13/12/2020 tarihinde <https://datareportal.com/reports/digital-2020-turkey> adresinden erişilmiştir.
- Dillon, K. P., & Bushman, B. J. (2017). Effects of exposure to gun & violence in movies on children's interest in real guns. *JAMA pediatrics*, 171(11), 1057-1062.
- Dinleyici, M., Carman, K., B., Öztürk, E. & Şahin-Dağlı, F. (2016). Çocukların medya kullanımı ve ebeveynlerin çocukların medya kullanımına ilişkin görüşleri. *Etkileşimli Tıbbi Araştırma Dergisi*, 5 (2), 18.
- Doğan, A., & Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: ilköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(194), 5-30.
- Domoff, S. E., Harrison, K., Gearhardt, A. N., Gentile, D. A., Lumeng, J. C., & Miller, A. L. (2019). Development and validation of the Problematic Media Use Measure: A parent report measure of screen media "addiction" in children. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 2-11.
- Dumova, T. (2007). Prosocial content in a local children's television program. *International Journal of Technology, Knowledge and Society*, 2(8), 129-139.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education (4. Baskı)*. USA: McGrawHill.
- Garrett, D. F. (2016). Intertemporal price discrimination: Dynamic arrivals and changing values. *American Economic Review*, 106(11), 3275-99.
- Gentile, D. A., Anderson, C. A., Yukawa, S., Ihori, N., Saleem, M., Ming, L. K., & Rowell Huesmann, L. (2009). The effects of prosocial video games on prosocial behaviors: International evidence from correlational, longitudinal, and experimental studies. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(6), 752-763.
- Ghilzai, S. A., Alam, R., Ahmad, Z., Shaikat, A., & Noor, S. S. (2017). Impact of cartoon programs on children's language and behavior. *Insights in Language Society Culture* (2), 104-126.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güven, G. & Akıncı, A. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT Çocuk kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429-445.
- Habib, K., & Soliman, T. (2015). Cartoons' effect in changing children mental response and behavior. *Open Journal of Social Sciences*, 3(9), 248.
- Hoffner, C. (1996). Children's wishful identification and parasocial interaction with favorite television characters. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 40(3), 389-402.
- Hsu, H. T., & Lee, I. J. (2020, Temmuz). *Using augmented reality technology with serial learning framework to develop a serial social story situation board game system for children with autism to improve social situation understanding and social reciprocity skills*. In International Conference on Human-Computer Interaction konferansında sunulan bildiri, Kopenhag, Danimarka.
- Iamurai, S. (2009). Positive Cartoon Animation to Change Children Behaviors in Primary Schools. In *International Conference on Primary Education*, 1-6.
- Inglehart, R. (2017). Changing values in the Islamic world and the West. *Values, Political Action, and Change in the Middle East and the Arab Spring*, 3-24.

- Julia, J., & Isrokatun, I. (2019). Technology literacy and student practice: Lecturing critical evaluation skills. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 18(9), 114-130.
- Kamleitner, B., & Khair Jyote, A. (2013). How using versus showing interaction between characters and products boosts product placement effectiveness. *International Journal of Advertising*, 32(4), 633-653.
- Kanar, S. (2019). *Animasyon filmlerinin öğrencilerin değer gelişimine etkileri: Arabalar 1 animasyon filmi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Kanellidou, M., & Zacharia, Z. (2019). Visualizations in primary education. Effects on the conceptual understanding of basic astronomy concepts for children up to ten years old. In *EDULEARN 19 Proceedings*, (3080-3084).
- Karaca, S. S. (2019). *Çizgi filmlerde değerler eğitimi, değerler eğitimi açısından Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi (24. Basım)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kidenda, M. C. A. (2018). The necessity for parents to watch animated cartoons with children aged seven to eleven years. *Journal of Education and Practice*, 2(1), 42-52.
- Korukcu, A., Güngör, M., & Ardahanlı, Ö. (2015). *Animasyon filmlerin değerler bağlamında incelenmesi*. Bilal Yorulmaz vd. İstanbul: Dem Yay, 53-83.
- Krahé, B., Möller, I., Huesmann, L. R., Kirwil, L., Felber, J. & Berger, A. (2011). Desensitization to media violence: links with habitual media violence exposure, aggressive cognitions, and aggressive behavior. *J. Pers. Soc. Psychol*, 100, 630-646.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: qualitative data analysis*. Thousand Oaks London: Sage.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973, 24, Haziran). *Resmi Gazete (Sayı:14574)*. 13/12/2020 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2008). *Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıkları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı. Erişim adresi: https://www.meb.gov.tr/earged/earged/TV_izleme.pdf.
- Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü (2012). *Değerler eğitimi yönergesi*. 13/12/2020 tarihinde <http://www.istmem.com/Sayfa/24/Degerler-Egitimi.aspx> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mukhra, R., Baryah, N., Krishan, K., & Kanchan, T. (2019). 'Blue Whale challenge': A game or crime? *Science and Engineering Ethics*, 25(1), 285-291.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z. & Razak-Özдіңler, A. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 227-247.
- Neubaum, G., & Krämer, N. C. (2017). Monitoring the opinion of the crowd: Psychological mechanisms underlying public opinion perceptions on social media. *Media Psychology*, 20(3), 502-531.
- Nomaguchi, K., & Milkie, M. A. (2019). What should children learn? Americans' changing socialization values, *Socius*, 5, 1-17.
- Oyero, O., & Oyesomi, K., O., (2014). Perceived influence of television cartoons on Nigerian children's social behaviour. *Estudos em Comunicação*, 17, 91-116.
- Pandey, A., & Lenka, C., (2020). Impact of cartoon watching on overall development of school going children: a case study in Bhubaneswar city, Odisha. *International Journal of Applied Research*, 6(4), 334-344.
- Pérez-Torres, V., Pastor-Ruiz, Y., & Abarrou-Ben-Boubaker, S. (2018). Youtuber videos and the construction of adolescent identity. *Comunicar. Media education research journal*, 26(1).
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), (2018). *Televizyon izleme eğilimleri araştırması*. 13/12/2020 tarihinde https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-kamuoyu-arastirmalari/3890/5776/televizyon_izleme_egilimleri_arastirmasi_2018.html adresinden erişilmiştir.
- Rai, S., Waskel, B., Sakalle, S., Dixit, S., & Mahore, R. (2017). Effects of cartoon programs on behavioural, habitual and communicative changes in children. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 3(6), 1375-1378.
- Rodríguez, C. D., & Cumming, T. M. (2017). Employing mobile technology to improve language skills of young students with language-based disabilities. *Assistive Technology*, 29(3), 161-169.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N., Yılmaz, M., & Özkan, Y. (2018). Değerlerin öğretiminde çizgi filmler: Rafadan Tayfa Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251.
- Sancak, S. (2019). Küreselleşme ve değişen değerler bağlamında 2010-2018 ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programıyla yetiştirilmek istenen model insan tipi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(13), 94-115.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi bakımından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Uşak.

- Sevinç, M. (2006). Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları. A. U. Yurdağül Mehmedoğlu (ed.) içinde, *Küreselleşme Ahlak ve Değerler* (ss. 205-240). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Shah, J., Das, P., Muthiah, N., & Milanaik, R. (2019). New age technology and social media: adolescent psychosocial implications and the need for protective measures. *Current Opinion in Pediatrics*, 31(1), 148-156.
- Shakhmarova, R. R. (2017). Continuous education as the basis of personal development in modern society. *International Research Journal*, 5(59), 85-87.
- Song, Y., & Zhang, Y. B. (2008). Cultural Values in Chinese Children's Animation: A Content Analysis of The Legend of Nezha. *China Media Research*, 4(3), 18-27.
- Susar-Kırmızı, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şahin, R. N. (2019). *TRT'nin Çocuklara Yönelik Çizgi Filmlerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şen, M., (2020). Temel eğitimde değerler eğitimi kapsamında Türk ve yabancı animasyon filmlerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Şentürk, Ş., & Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa çizgi filminin milli ve evrensel değerler açısından değerlendirilmesi. *Journal of Social Sciences Eskisehir Osmangazi University/Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(özel sayı), 1-15.
- Talu, E. (2019). Bir oyundan ötesi: "Mavi Balina"(The Blue Whale) adlı oyunun Shneidman'ın "İntihar Küpü" modeli bağlamında analizi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 20(3), 1044-1078.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2014). *Değerler Eğitimi* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Üstündağ, A. (2019). Dizi içeriklerinin gelişim alanları açısından önemi. *Journal of Child and Development (J-CAD)*, 2(4), 58-72.
- Vitasmoro, P., Chandra, A., I., & Jatmiko, J., (2020). Improving student's english vocabulary mastery through animation cartoon. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 383, 505-509.
- Yağbasan, M. & Kurtbaş, İ. (2015). Şiddet ve tüketim kısılcığında çocukluk: Televizyon Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 15-31.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Carlou ve Pepee örneği. *Electronic Turkish Studies*, 8(10), 707-719.
- Yahaya, A. H., Rathakrishnan, B., Tuah, D. K., & George, S. (2020). Influence of aggressive media programs on student behaviour. *International Journal of Indian Psychology*, 8(2), 1-12.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M., & Candan, F. (2018). Oyun Sanal İntihar Gerçek: "The Blue Whale Challenge/Mavi Balina" Oyunu Üzerinden Kurulan İletişimin Neden Olduğu İntiharlar Üzerine Kuramsal Bir Değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29(Özel Sayı), 270-283.
- Yorulmaz, B. (2013). Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(24), 438-448.
- YouTube, (2020). YouTube About, 2020. 13/12/2020 tarihinde <https://www.youtube.com/intl/tr/about/> adresinden erişilmiştir.

Extended abstract

Purpose

With developing technology, the mass media are becoming an indispensable part of human life. Although the mass media are widely used in the society in general, it can be stated that the most widely used mass medium is television, considering the economic situation of the society in general and the infrastructure conditions of all geographical regions. It can be said that the characters in the programs broadcast on television are taken as role models by the audience. Especially, it is common for children to adopt the characters on television as role models and reflect them on their lives. In terms of social development, it is necessary to raise individuals who have achieved their moral and personal development. This can be achieved with qualified values education. Although the education process for values education was planned in schools, values education should also be provided in out-of-school settings. Although personality traits, basic skills, and behaviors are acquired during childhood, they continue to be effective throughout life. Therefore, it is important to provide children with social values at their early ages. Television programs are materials that can be used for educational purposes. Considering that cartoons are widely followed in childhood and characters are taken as role models, it is important for social development that cartoons have rich content in terms of values. The national cartoon channel TRT Çocuk is the easiest to access by all segments of society. Therefore, the aim of this study is to examine the most watched episodes of all cartoons in the daily broadcast flow of TRT Çocuk channel in terms of values education.

Methodology

To make a judgment in terms of values education regarding the cartoons included in the study, the research design is the general survey model since the data obtained are reported as they are by examining the most watched episodes of these cartoons. The most watched episodes of each of 28 different cartoons on the Youtube platform in the daily broadcast flow on the official website of TRT Çocuk television channel were included in the study. The most watched episodes were determined according to the data for December 2019. The values discussed in the cartoons were collected with the observation form prepared according to the list consisting of 27 values that were included in the Values Education Directive (2012) sent to the governorships by the Ministry of National Education and intended to be acquired by students.

The cartoons included in the study were watched independently by two researchers twice not to overlook the addressed values, and the values addressed in the cartoons were determined independently from each other. Words, sentences, or paragraphs containing values in the dialogues in the cartoons were recorded. During the cartoons, screenshots of gestures, facial expressions, behaviours, symbols, and pictures that could express values were taken. In the study, the data were examined through document analysis and analyzed through descriptive analysis. At the end of the data collection process, in line with the analysis of the data obtained, the percentage of compliance between the researchers was calculated to be 96.748%. Cartoons belonging to 8 values that differed between the researchers were watched again by three researchers, and the data obtained within the framework of consensus were reported.

Results

When the most watched episodes of the cartoons in the daily broadcast flow of TRT Çocuk channel were examined in terms of values, the number of values addressed varied between 1 and 17, and an average of 9 values were determined for each episode. In line with the analysis of the data obtained, it can be said that a considerable number of values are addressed in locally produced cartoons, whereas the values addressed in cartoons of foreign origin are limited. Furthermore, it was observed that negative elements were brought to the forefront in cartoons of foreign origin. When the episodes of the cartoons were examined, it was found that the *cooperation-solidarity* value was mostly addressed. This situation is very important in terms of social unity, and it can be said that cartoons can play a supportive role in social unity.

While it was observed that the *empathy* value was not included at all in the episodes examined, it was found that the values of *sacrifice*, *fairness*, *patriotism*, *modesty*, *tolerance-sensitivity*, *hospitality*, *integrity-honesty*, *optimism*, and *self-confidence* were addressed in a limited manner. These values, which are left in the background in cartoons and are very important for social and moral development, need to be more prioritized. Considering that cartoons are about 11 minutes long and 9 values are addressed for each episode on average, it can be said that one value is addressed approximately every minute. This result can be regarded as an indicator that cartoons can be

very effective materials in terms of values education. Although the values determined in the episodes examined contain diversity, it can be said that more than one emphasis is made on any value in an episode. The *cooperation-solidarity* value was brought to the forefront by being emphasized more than once in many episodes. It can be said that fewer values are addressed in the cartoons that are watched more by the target audience, whereas in the cartoons that are watched the least, a considerable number of them are addressed.

Theoretical and practical implications

Locally produced cartoons are more qualified in terms of values education. It can be said that cartoons can have a supportive role in social cohesion. It can be said that cartoons can be very effective materials in terms of values education.

Suggestions

To make a general judgment about cartoons, all episodes of any cartoon can be examined in terms of values education. The content of cartoons with insufficient content in terms of values education can be enriched in terms of values education. In the episodes examined, values such as *empathy, sacrifice, fairness, patriotism, modesty, tolerance-sensitivity* that are neglected can be brought to the forefront more. New cartoons can be created with the aim of values education. The content of the cartoons with the highest number of views can be enriched in terms of values education. While they are quite insufficient in terms of values education, cartoons containing many negative elements can be removed from broadcasting.